

Agorafobik Bili?ler Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Agorafobik Bili?ler Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=16301>

Öz

Agorafobik Bilişler Ölçeği (ABÖ), bireylerin panik ataklar sırasında veya agorafobik durumlarda deneyimledikleri olumsuz ve işlevsiz düşünceleri ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Ölçek, özellikle agorafobi ile ilişkili bilişsel çarpıtmalarla ilgili davranışları ve sıklıkla deşerlendirir. Orijinal olarak Chambless ve arkadaşları (1984) tarafından hazırlanan bu ölçek, Aytegin Kart ve Mehmet Hakan Türkçapar tarafından 2013 yılında Türkçe'ye uyarlanmıştır. Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışmaları, ölçeğin Türk popülasyonu üzerindeki psikometrik uygunluğunu kanıtlamıştır. ABÖ, klinik ve araştırma ortamlarında, bilişsel-davranış müdahalelerinin etkinliğini deşerlendirmede kritik bir rol oynamaktadır.

Anahtar Kelimeler

Agorafobi, Bilişsel Deşerlendirme, Panik Bozukluk, Faktör Analizi, Geçerlilik, Cronbach Alfa.

Yazarlar

Aytegin Kart, Mehmet Hakan Türkçapar.

[quads id=5]

Amaç

Agorafobik Bilişler Ölçeği'nin temel amacı, agorafobi ile ilişkili olan spesifik bilişsel içerikleri nicel olarak ölçmektir. Bu bilişler genellikle kontrolü kaybetme, fiziksel bir felaket ya da (örneğin bayılma veya kalp krizi geçirme) veya sosyal olarak utanç verici bir durumda kalma korkularını içerir. Ölçek, bu düşüncelerin sıklıkla ve yoğunluğunu 5'li Likert tipi bir derecelendirme ile belirleyerek, bireyin bilişsel profilini çermay hedefler.

Ölçeğin Türkçe uyarlamasının temel amacı, Türk kültürüne ve dil yapısına uygun, güvenilir ve geçerli bir klinik deşerlendirme aracı sağlamaktır. Bu sayede, Türkiye'deki araştırmacılar ve klinisyenler, agorafobiye eşlik eden bilişsel bileşenleri standart ve bilimsel bir yöntemle deşerlendirebilme imkanına sahip olmuştur.

Yapı

Agorafobik Bilişler Ölçeği (ABÖ), agorafobik anksiyetenin bilişsel yönlerini temsil eden iki ana alt boyuttan ve toplam 14 maddeden oluşmaktadır. Ölçek maddeleri, bireylerin kaçınma davranışlarına yol açan temel korku kaynaklarını ve bilişsel çarpıtmaları yansıtmaktadır.

Ölçeğin iki temel alt boyutu şunlardır:

Fiziksel Kaygılar (7 madde): Bu boyut, bireyin panik anında fiziksel bir felaket yaşayacağı (örneğin, inme, kalp krizi, bayılma) yönündeki felaketleştirici düşünceleri kapsar.

Sosyal/Davranışsal Kaygılar (7 madde): Bu boyut, bireyin kontrolünü kaybedeceği, toplum içinde utanç verici veya saçma davranışlar sergileyeceği yönündeki korkular ve endişeleri içerir. Bu kaygılar genellikle sosyal değerlendirilme korkusuyla yakından ilişkilidir.

Geçerlik

ABÖ'nün Türkçe formunun yapı geçerliliğini incelemek amacıyla yapılan çalışmada, örneklemin faktör analizine uygunluğu öncelikle değerlendirilmiştir. Bu kapsamda, **Kaiser Meyer-Olkin (KMO)** örneklem yeterliliği istatistiksel olarak incelenmiş ve değeri 0.877 olarak tespit edilmiştir. 0.877 değeri, örneklemin faktör analizi için "çok iyi" düzeyde yeterli olduğunu bilimsel olarak göstermektedir.

Verilerin çok değişkenli normal dağılıma uygunluğunu ve faktörleştirilebilirliğini test eden **Bartlett'in Küresellik Testi** sonucu ise $p < 0.001$ olarak bulunmuştur. Bu anlamlı sonuç, korelasyon matrisinin birim matrisinden farklı olduğunu ve faktör analizi için gerekli ön koşulların sağlandığını kanıtlamıştır. Korelasyon matrisi ile birlikte değerlendirilen bu test sonuçları, ölçeğin yapısal geçerliliğinin güçlü olduğunu desteklemektedir.

Güvenilirlik

Ölçeğin güvenilirliği, iç tutarlılık katsayıları ve ayırtıcılık gücü üzerinden değerlendirilmiştir. Chambless'ın yaptığı orijinal çalışmada, ABÖ'nün iç tutarlılığı **Cronbach Alfa** katsayısıyla 0.80 olarak rapor edilmiştir. Bu katsayı, ölçeğin maddelerinin yüksek düzeyde birbiriyle tutarlı olduğunu ve güvenilir bir ölçüm sağladığını göstermektedir.

Hem orijinal çalışmada hem de Türkçe uyarlama çalışmasında, ABÖ'nün agorafobik bireyleri normal popülasyondan farklı bir şekilde ayırtma gücünün iyi olduğu bildirilmiştir. Ölçeğin iki faktörlü yapısını, sonrasında yapılan psikometrik çalışmalarda da tutarlı bir şekilde desteklenmesi, ölçeğin uzun vadede uygun psikometrik özelliklerini koruduğunu teyit etmektedir.

Faktör Analizi

ABÖ'nün yapısal geçerliliğini incelemek amacıyla gerçekleştirilen faktör analizinde, teorik beklentilere paralel olarak iki temel faktör belirlenmiştir. Bu iki faktör, ölçekteki toplam varyansın %46.3'ünü açıklamaktadır. Bu varyans açıklama oranı, psikolojik ölçekler için kabul edilebilir düzeyde güçlü bir yapısal açıklama gücü sunar.

Faktörlerin varyansa katkıları ve ölçükleri ana yapılar arasındaki gibidir:

Birinci Faktör (Sosyal/Davranışsal Kaygılar): Bu faktör, toplam varyansın %29.1'ini

açıklamaktadır. İçerik olarak, kontrolünü kaybetme ve sosyal olarak utanç verici bir duruma düşme kaygısıyla ilgili maddeleri barındırmaktadır.

İkinci Faktör (Fiziksel Sonuçlarla İlgili Kaygılar): Bu faktör, toplam varyansın %17.1'ini açıklamaktadır. Bu faktör, bireyin fiziksel sağlığıyla ilgili felaketleştirici bilişleri, özellikle inme veya kalp krizi gibi ciddi sonuçlarla ilgili düşünceleri ölçmektedir.

Ölçek Bilgileri

Test Türü: Uyarılama Ölçeği

Format: Öz Bildirim Ölçeği (Self-Report Scale)

Mevcut Dil: Türkçe (Orijinali İngilizce)

Popülasyon Grubu: Klinik Agorafobi ve Panik Bozukluk Tanı Olan Bireyler

Yaş Grubu: Yetkinler

Popülasyon Detayları: Agorafobik belirtiler gösteren veya panik bozukluk tanı almış bireylerin bilişsel değerlendirilmesi için uygundur.

Test Metodolojisi: Ölçek 14 madde ve 2 alt boyuttan oluşur. Cevaplar, 5'li Likert ölçeği (1= düşünce hiçbir zaman olmaz - 5= düşünce her zaman olur) kullanılarak derecelendirilir.

[quads id=5]

Anahtar Kelimeler

Agorafobik Bilişler Ölçeği, Panik Atak, Kontrol Kaybı, Fiziksel Kaygı, Sosyal Kaygı, KMO istatistiği, Psikometri.

Yazarlar

Yazar ORCID Tanımlayıcıları: Bilgi mevcut değildir.

İletişim E-posta Adresi: aysegulkart@hotmail.com

Yazın Adresi: Aysegül Kart (Sorumlu Yazar).

İzinler, Ücret ve Test Yolu

Ölçeğin Türkçe uyarılama ve psikometrik geçerlilik çalışması 2013 yılında yayımlanmıştır. Ölçeğin klinik veya araştırma amaçlı kullanımı için sorumlu yazar Aysegül Kart ile iletişime

geçilmesi gerekmektedir.

Uyarlama çalışması'nın orijinal makalesine şu bağlantıdan ulaşılabilir: scopemed.org

Ölçeğin orijinal PDF dosyası burada mevcuttur: agorafobik-bilisler-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Kart, A. ve Türkçapar, M. H. (2013). Agorafobik Bilişler Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlilik ve güvenilirliği. *Bilişsel Davranışçı Psikoterapi ve Araştırmalar Dergisi*, 2(3), 167-172.

Chambless, D. L., Caputo, G. C., Bright, P., & Gallagher, R. (1984). Assessment of fear in agoraphobics: The Body Sensations Questionnaire and the Agoraphobic Cognitions Questionnaire. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 52(6), 1090-1097.

[quads id=5]

Agorafobik Bilişler Ölçeği Maddeleri

ÖNEMLİ: Aşağıdaki ölçek maddeleri orijinal dilinde korunmuş olup, hiçbir şekilde değiştirilmemiştir. Ölçek, 2 alt boyut ve 14 maddeden oluşmaktadır.

Fiziksel kaygılar (7 m): Neme geçireceğim.

Sosyal/davranışsal kaygılar (7 m): Saçmalayacağım.